

דף פב

קמ"ג. א. המתפס מעות מעשר שני לשלמים (– שיחידן והקדישן לקנות בהן שלמים) – האם התפסתו חלה?
ב. הלוקח חיה או בהמה ממעות מעש"ש – מה דין הבשר והעור?

א. אמרו בגמרא שלדברי רבי יהודה שמעשר שני ממון הדיוט הוא – יכול אדם להתפס מעות מעשר לשלמים, ואם בא לפדותן – מוסיף עליהם שני חומשים, אחד משום פדיון ההקדש שחל עליהן ואחד משום מעשר שני. ולדברי רבי מאיר שממון גבוה הוא – נחלקו החכמים; לדברי רבי אמי ורבי אלעזר (ומשמע לכאורה שכן דעת רב, אם לא שנחלק בין מעות ובין דבר אחר שאינו מיעד מצד עצמו ליקח בו דברים אחרים) – התפסתו אינה תופסת, שאין חזקה קדושת שלמים לחול על קדושת מעשר שני. ולדברי רבי יוחנן – תופסת, כיון שהמעשר קרב שלמים.

א. יש אומרים [שלא כמשמעות פרש"י] שגם לדעה ראשונה שאין קדושת שלמים חלה, צריך לקנות שלמים ממעות אלו (ע' יד דוד).

ב. בכלל דין זה, הלוקח ממעות מעשר לשלמים, דבר שאינו ראוי לקרבן. כן משמע בגמרא שהלוקח חיה לצורך זבח שלמים – דין אחד לו עם המתפס מעות לשלמים.

ג. לקח במעות מעשר שני בהמה לשלמים, פקעה ממנה קדושת המעשר, ואם בא לפדותה [כשהוממה] מוסיף חומש אחד בשביל ההקדש (עפ"י ירושלמי מעשר שני ג, ב; ערמב"ם ונו"כ מעש"ש ז, יח).

ד. להלכה, פסק הרמב"ם (מעש"ש ז, יט) שלא חלה התפסתו על המעות. ואין כן דעת המאירי (שקלים ב, ב).

ב. הלוקח בהמה ממעות מעשר לצורך זבח שלמים – הבהמה קדושה בקדושת שלמים ובקדושת מעשר, ונאכלת בתורת שלמים ומעשר. וכן הלוקח חיה (טהורה) לאכילת הדיוט – חלה קדושת מעשר–שני על הבשר ונאכל בתורת מעשר בירושלים. בשניהם (עפ"י רש"י ותוס') יוצא העור לחולין, ועושה בו ככל חפצו. ואולם אם שינה ולקח בהמה ל'בשר תאוה', כיון שלא עשה כדינו הראוי לו, לא יצא העור לחולין. וכן אם לקח חיה לזבחי שלמים – לא נתפסה קדושת שלמים על החיה, והרי החיה כולה, בשרה ועורה, דינם כמעשר שני, ויימכר העור ויקח בדמיו בשר ויאכלנו בתורת מעשר. ולמאן דאמר המתפס מעות לשלמים קנה, משמע שחייב ליקח שלמים בדמיה.

קמ"ד. א. אלו דברים אינם באים אלא מן החולין, ולא מן המעשר? ומניין? דברים העולים כליל על המזבח, האם באים מן המעשר?

ב. האם דנין אפשר משאי אפשר?

א. כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין. בכלל זה כל קרבנות החובה והקרבנות שנדר להביאם ('הרי עלי'). במשנתנו נדרש הדבר מהקש הקרבנות לפסח (וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר), ופסח דורות מפסח מצרים, שלא היה שם מעשר אלא חולין. וכן דרש רבי אליעזר בברייתא, ואילו רבי עקיבא למד מהקש הקרבנות לחטאת (זאת התורה...) שנאמר בה והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו – משלו ולא משל מעשר.

הנסכים, בכל מקום לא יביא אלא מן החולין ולא מן המעשר (ואפילו ב'הרי זו' – כי כל דבר שכולו קרב למזבח אין להביאו ממעשר, כמו שדרשו בספרי מושמחת – אכילה שיש בה שמחה (עפ"י רש"י ותוס'). וי"מ לפי שהנסכים לא הוקשו לשלמים כשם שהוקשו לחמי תודה).

א. מנחת נדבה, משמע בתוס' (ד"ה להקיש) שאפשר להביא מן המעשר. אלא שבתוס' בזבחים (נ. ד"ה אם) נקטו שאי אפשר. כן העיר בשפת אמת. ונ' לכאורה שכוונת התוס' בזבחים כשאמר 'הרי עלי', וגם זה בכלל 'מנחת נדבה'. ואולם בחדושים ובאורים (י,ה; יב) הביא מן התוספתא (מנחות ספ"ח; מעילה פ"א) שאין מביאים מנחות ממעשר. (וע' בקרן-אורה ומנחת חינוך (רצט, כא) שהקשו על המשך דברי התוספתא).

ב. יש מי שצדד שדין זה, דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין – למצוה, אבל בדיעבד הקרבן כשר (ע' קובץ שעורים ביצה יט-כ בהסבר דברי התוס').

ב. לרבי אליעזר (ורבי יהושע. ע' יבמות מו.), דנין אפשר משאי אפשר, ואפילו בלא הקש. ולרבי עקיבא (ורבי יוסי. ע"ש) אין דנים אפשר משאי אפשר. ומשמע בסוגיא שאם יש הקש, מודה רבי עקיבא שאין משיבים עליו. [ובמקום אחר נחלקו אמוראים בשאלה זו, האם רבי עקיבא מודה בהקש שדנים אפשר משאי אפשר, אם לאו. ע' נדה לו: ובירושלמי (תרומות ב,א) נקטו בפשטות שלמדים אפשר משא"א בהקש].

א. אם יש צורך בהקש ללימוד אחר, אין דנים אפשר משאי אפשר לרבי עקיבא, ורק כשאינו מלמד דבר אחר דנים [למאן דאמר] (כן הוכיחו התוס' כאן ובבכורות ובנדה מסוגיות הגמרא).

ב. התוס' (כאן וביבמות מו) נקטו מסברא שגורה-שוה שוה להקש לענין זה, ותמהו משום כך מהסוגיא במכות (ה). ויש מהראשונים שנקטו שתלוי הדבר במחלוקת האמוראים שם, ולדברי רבא אין דנים (רמב"ן וריטב"א במכות ה. וע' תמורה יח: שנקטו בג"ש אין דנים אפשר משא"א).

ג. להלכה נוקטים כדעת רע"ק שאין דנים אפשר משאי אפשר [בבבין אב] (ע"ע בחדושי הר"ן סנהדרין פח: קרן אורה זבחים צח. וצ"ע מיבמות סא: שבארזו דברי בית שמאי שאין למדים מצות פריה ורביה מברייתו של עולם לפי שאין דנין אפשר משאי אפשר, ומשמע שלבית הלל דנין והלא הלכה כמותם).

דפים פב – פג

קמה. אלו הלכות נלמדו מהקש הקרבנות אהדדי?

ההלכות הנלמדות מהקש הקרבנות להדדי; ואת התורה לעלה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים; –

כל הזבחים טעונים כלי (יש אומרים: כלי שרת דוקא) לשחיטה, כעולה שנאמר בה ויקח את המאכלת. וכן כלי לקבלת הדם (מעולה או משלמים. ערש"י ד"ה נמי).

כל קדשי קדשים, ובכללם זבחי שלמי ציבור, אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, כמנחה. (ויש שדרשו זאת ממקומות אחרים).

כל הקדשים מקדשים (= אוסרים, נותנים חומר דיניהם) את המאכל הבלוע מהם, כחטאת שנאמר בה כל אשר יגע בבשרה יקדש. ולרבי עקיבא למדים זאת ממנחה.

שפיר ושליא של הקדשים אינו קדוש – כאשם שאין בו שפיר ושליא [כדעת האומר דנין אפשר משאי אפשר. וכמאן דאמר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ולא במעי אמן].

ולמאן דאמר במעי אמן הם קדושים, חלה עליהם קדושה אלא שאין בהן תורת הקרבה בחלב ובכליות של השליל (עפ"י תוס').

רבי עקיבא (הסובר אין דנין אפשר משאי אפשר) דרש מהקש לאשם (ערש"י ותוס') שעצמות הקרבנות מותרות להדיוט לכל שימוש.